

kt

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

13

Januar 1987

Ti år efter

Kommunistisk Tidsskrift - udgivet af KAP

KINAs UDVIKLING har forbløffet verden gang på gang siden revolutionens sejr i 1949. Den har begejstret millioner uden for Kina, som her i glimt så en ny verden. Og gang på gang har den narret de Kinakloge og de Kinaglade. I dette nummer prøver to danske Kinakendere – med erfaringens forsigtighed – at vurdere udviklingen i de ti år efter Mao's død, og disse ti års lære for en dansk socialisme.

KLASSEKAMPENS UDVIKLING i de næste 5-10 år i Danmark behandles i en politisk resolution fra KAP's 7. landsmøde i oktober 86.

EN KENDT FÆRING døde i sommer. I Danmark er hans frihedsbudskab ikke særlig kendt.

"GALGEFOLKET" – en bog for børn, anmeldes med bistand af børn.

POLITISK GÅDEFULDHED i de danske partiprogrammer. Vi bringer nogle eksempler og inviterer læserne til at gætte/udlede/deducere: Hvilket parti? Prøv din politiske skarpsindighed.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882626

Forlaget KT
ISSN 01051903

15,-kr.

1986 VAR 20-året for Kulturrevolutionens udbrud og samtidig 10-året for Mao Zedongs død. Denne begivenhed og denne politiske leder har haft en betydning for Kommunistisk Arbejderparti, som ikke kan overvurderes.

BETYDNINGEN HAR været dobbelt. På den ene side selve Kulturrevolutionen som politisk fænomen og erfaring i socialismens brogede og bugtede historie, samt Maos tanker, der på afgørende vis har videreudviklet marxismenleninismen.

På den anden side har Mao og Kulturrevolutionen haft en central betydning for KAP, fordi partiets diskussioner af disse to grundpiller har været med til på afgørende måde at selvstændiggøre KAP i vores politiske orientering. Vi har undgået dels den farlige tendens til efterplapring af statsbærende kommunistiske partier – og diskussionen af Kina har ført til, at KAP i dag ikke har nogen partiforbindelser med Kinas Kommunistiske Parti. Og dels har vi undgået absolutismen i vores stillingtagen og i stedet udviklet et nuanceret syn på den kinesiske udvikling.

DISKUSSIONEN ER langt fra slut, men det udgangspunkt, vi har taget til den, er forudsætningen for, at KAP kan eksistere som et selvstændigt og troværdigt kommunistisk parti.

Svend Aage Madsen

Indhold:

Maosismens skæbne.....s. 3

Hvor fører Kinas
økonomiske reformer hen?..... 11

Hvilket parti?
– politisk gædefuldhed... 16

Gensyn
med Jinggang Bjergene 18

Klassekampsudviklingen
i 80'erne. Resolution
fra KAPS 7. Landsmøde..... 19

KORT OM:

Visionen om den
færørske republik..... 22

DEBAT – ANMELDELSER – DIGTE m.m.:

Ozonfri zone 24

Galgefolket – anmeldelse... 25

Rejsebrev 29

Festival 30

kt

Kommunistisk Tidsskrift udgives af Kommunistisk Arbejderparti.
Redaktion: Philip Arctander (ansv.), Kari Sønsthagen og et udvalg.
Produktion: Forlaget KT. Tryk: TRYK 16, København. Pris: 15,- kr.
Du kan få de kommende fire numre tilsendt ved at indsatte 60 kr.
på giro 7089465, Forlaget KT, Studiestræde 24, 1455 København K.

Maoismens skæbne

Af Benito Scocozza

I anledning af tiårsdagen for Mao Zedongs død, den 9. september 1986, blussede diskussionen om Maos rolle op i pressen. Det var først og fremmest de gamle 68'ere, der stredes om enten at nedgøre eller forsvare Mao. Et havde alle parter imidlertid tilfælles: Mao skulle ikke identificeres med maoisterne, der havde tilladt sig at etablere kommunistiske partier. Det var ikke denne form for 'sekteisk udmøntning af Maos tanker', som debattanterne enten angreb eller forsvarede. Det var ene og alene fascinationen af Mao, Kina og kulturrevolutionen, der var diskussionens omdrejningspunkt.

Den forkerte debat

Dermed ramte debatten fuldstændig ved siden af. Mao Zedong som person er uadskillelig fra kommunisten Mao, fra partiformanden Mao. At skildre Maos rolle uden at gøre det i nøje sammenhæng med hans rod i den verdenskommunistiske tradition, er en historisk umu-

lighed.

Når det alligevel skete ved tiårsdagen for hans død, er årsagen imidlertid ikke uvidenhed, men et centralt træk ved den måde, hvorpå Mao blev opfattet også på det tidspunkt, hvor den danske og iøvrigt store dele af verdens venstrefløj var grebet af det, mange af de selvsamme venstreorienterede idag ville kalde en "Mao-dille" eller "Kina-dille."

Uden at forstå denne "dille" kan den organiserede maoistiske bevægelse heller ikke forstås. De maoistiske partier, der opstod i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne forbandt nemlig på godt og ondt den glemte side af Mao, hans forankring i traditionerne fra den kommunistiske verdensbevægelse, med de mere holdningsprægede, moralske træk, som konkret var hovedinspirationskilden for 'det nye venstre'.

Skal man derfor idag analysere og skildre maoismens historie og skæbne, må begge strømninger inddrages. Kun derigennem kan man forstå en række af de vigtige

4

modsatninger, der prægede de maoistiske partier, og som var medvirkende til mange splittelser og nedture.

Bruddet med Sovjetunionen

Et særligt træk ved maoismens historie er, at den i og for sig var stærkest, før den blev maoistisk, forstået på den måde, at Kinas kommunistiske Parti, da det kom til det afgørende brud med Sovjetunionens kommunistiske Parti i 1963, fik følgeskab af andre ret så stærke og indflydelsesrige partier såsom det indonesiske, vietnamesiske, koreanske, japanske og store dele af det indiske.

Disse partier kaldte sig aldrig maoistiske, men marxistisk-leninistiske. Med denne betegnelse, som også KKP anvendte, ønskede man at understrege, at man var den revolutionære bevægelses sande arvtagere, mens SUKP var blevet revisionistisk og derfor med urette kaldte sig marxistisk-leninistisk.

På det ideologiske felt var striden i den internationale kommunistiske verdensbevægelse da også typisk 'partikommunistisk.' Den handlede om, hvad der burde være et kommunistisk partis grundlag. Det var en principiel diskussion om forholdet til klassefjenden, om strategi og taktik og om partiets rolle.

I denne debat optrådte KKP defensivt. Det forsvarede revolutionære positioner over for især det sovjetiske partis opgivelse af disse. Det fastholdt revolutionens nødvendighed over for tæsen om den fredelige overgang til socialismen, det fastholdt, at man ikke kunne opnå varig sam-

eksistens med imperialismen, at imperialismen altid betyder krig, og at klassekampen fortsætter under socialismen.

Når en række asiatiske partier tilsluttede sig disse synspunkter - det indonesiske dog mere i teorien end i praksis - hang det først og fremmest sammen med vurderingen af imperialismen. I begyndelsen af 60'erne havde de sovjetiske ledere travlt med at forsone sig med USA på Den tredje Verdens bekostning, og da de asiatiske partier af gode grunde opfattede USA-imperialismen som hovedfjenden, var det kun naturligt, at de sympatiserede med KKPs standpunkter.

Europæiske hæmninger

Anderledes var det i Vesten. Når i realiteten intet vesteuropæisk parti sluttede op om den kinesiske linie, skyldtes det ikke blot, at man per definition var Moskva-tro, for det var man ingenlunde i alle partier, men fordi de kommunistiske partier efter mere end et årtis større eller mindre isolation håbede at kunne bryde denne ved at tilpasse sig den reformisme, der dominerede arbejderklassen. Det sovjetiske partis opfordring til kommunisterne om at søge samarbejde med socialdemokratierne med henblik på en glidende antimonopolistisk vej til socialismen var som manna sendt fra himlen. De vestkommunistiske partier kunne jo ikke ane, at drømmen aldrig blev til virkelighed.

Men også Vesteuropas militært-strategiske placering spillede ind. Når KKP hævdede, at atombomben blot var en papir-

tiger, og at man ikke strategisk skulle tage den så alvorligt, at man taktisk lod sig kue af den, virkede det skræmmende verdensfjernt i en verdensdel, hvor rivaliseringen mellem USA og Sovjetunionen var stærkest, og hvor atomoprustningen prægede og bekymrede folkene. Det var jo netop i begyndelsen af 60'erne, at den første store antiatom-kampagne kulminerede.

Vores egne kinesere

Det objektive grundlag for, at KKP's linie kunne smitte i Vesteuropa, var således særdeles dårligt. Og de organisationer, der skilte sig ud fra de kommunistiske partier på et "kinesisk" grundlag, blev små og fungerede løsrevet fra deres egne landes virkelighed. De blev præget af den sektarisme, som let opstår, når man koncentrerer al sin energi på at forsvare den 'sande' marxisme-leninisme, når mulighederne for bredere tilslutning ikke er til stede, og når hovedangrebsmålet og samtidig hovedrekrutteringsgenstanden var de eksisterende kommunistiske partier.

I den specifikke danske sammenhæng var opgaven tilmed særlig håbløs. Allerede i 1958 havde et stort antal medlemmer med DKPs hidtidige formand, Aksel Larsen i spidsen, skilt sig ud fra DKP og dannet det 'eurokommunistiske' SF. I kampen mod dette nye parti, som snart fik bred tilslutning, havde DKP i realiteten intet andet at byde på end sovjetloyaliteten, eftersom en række af de politiske standpunkter, det nye parti indtog, egentlig svarede meget godt til den generallinie

for de vesteuropæiske kommunistiske partier, SUKP selv stod for! Tilbage for DKP var således kun den maniske sovjettroskab, og det gjorde det ikke nemmere for "kineserne" at vinde gehør blandt DKPs medlemmer.

Den antiimperialistiske begejstring -

De marxistisk-leninistiske organisationer i Vesteuropa var således ved at sygne hen, da '68-oprøret kom. Dette oprør var imidlertid ikke sat i gang af de marxistisk-leninistiske organisationer og småpartier, men opstod spontant, især blandt de studerende, imod USA-imperialismen og autoriteterne.

Men eftersom det antiimperialistiske islæt som følge af solidaritetsarbejdet med Vietnam spillede en afgørende rolle, søgte store dele af oprøret sine forbilleder i Den tredje Verden. Ho Chi Minh, Che Guevara og Mao kom til at blive symboler for de undertrykte millionmassers kamp - men på hver sin måde. Ho Chi Minh var Vietnams leder, så hans placering gav sig selv. Che Guevara var helten og martyren, Latin-amerikas Robin Hood - i ordets bedste betydning -, som ofrede sit liv i den væbnede kamp mod imperialismen. Mens Mao stod som symbol for realiseringen af det antiautoritære drømmemål i et samfund, der allerede havde smidt imperialismen på porten.

- og den antiautoritære

Mao-mærkerne, der sammen med Che Guevara-T-shirtene blev båret af

et utal af 'ungdoms'oprørerne, var således ikke en hyldest til partikommunisten Mao. Nej, Mao-dyrkelsen var i virkeligheden en negation af denne side ved ham. Det var ikke Kinas kommunistiske Parti, der inspirerede, men tværtimod oprøret mod Partiet, forstået som et oprør mod den bureaukratiske udartning, parti-vældet kunne få - og havde fået i Sovjetunionen og Østeuropa.

At Kina og Mao kom ind i varmen under '68-oprøret, kan således kun forstås i uadskillelig sammenhæng med, at oprøret fandt sted samtidig med Kulturrevolutionen i Kina. Det var den - eller forestillingen om den -, der inspirerede de unge vesteuropæiske oprørere og ikke KKP's principielle, partiideologiske opgør med SUKP.

Kulturrevolutionen set på afstand

Begejstringen for den kinesiske kulturrevolution førte til et opsving for den marxistisk-leninistiske bevægelse. Men eftersom dette opsving var præget af, at en stor del af dem, der tilsluttede sig ml-grupper og -partier, først og fremmest tilsluttede sig ud fra en ikke-teoretisk begejstring for kulturrevolutionær praksis, fik ml-bevægelsen samtidig med 'masse'opbakningen indbygget en indre modsigelse, der kom til at spille en afgørende rolle for bevægelsens udvikling.

Så længe begejstringen var på sit højeste, blev denne modsætning ikke erkendt. ML-ere kunne valfarte til Albanien og vende hjem med julelys i øjnene, samtidig med, at det albanske partis

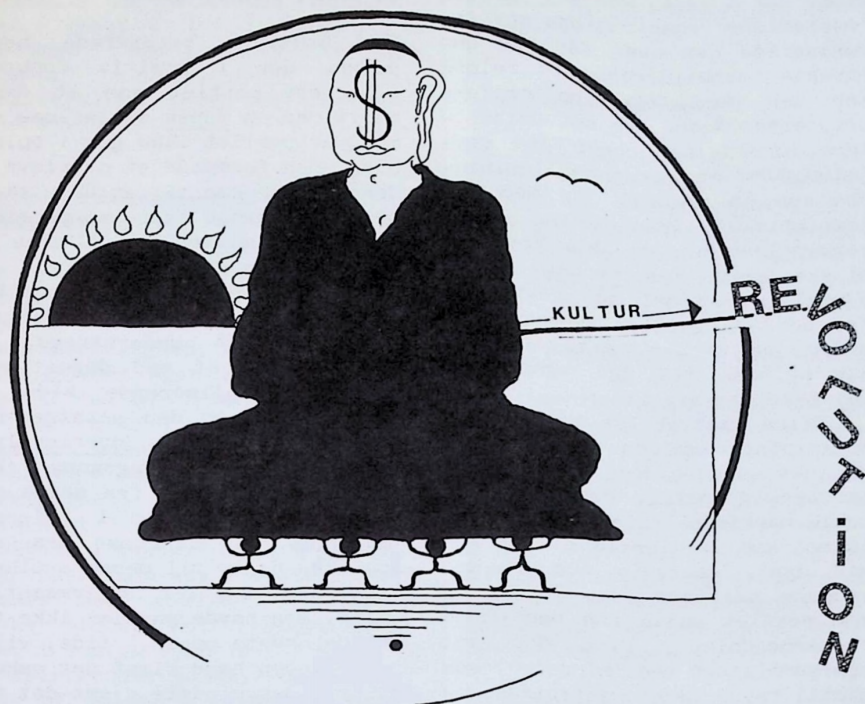
linie lå milevidt fra de anti-autoritære idéer, der havde fået de rejsende til at nærme sig den Kina-venlige ml-bevægelse. ML-ere kunne forsvare Stalin-tiden med alle mulige og især umulige argumenter, samtidig med at de reelt gjorde oprør mod alt det, Stalin stod for.

68-begejstring

At dette fandt sted, uden at det i nævneværdig grad forstyrrede ml-ernes nattesøvn, havde imidlertid en objektiv baggrund i den skæbne, der blev '68-oprøret til del. I virkeligheden var dette oprør oprindeligt et slags 'blomster'anarkistisk oprør, der allerede under maj-dagene i Paris 1968 led nederlag. Ganske vist blev dette '68-bevægelsens højdepunkt ikke umiddelbart opfattet som et nederlag, for selv om de Gaulle blev siddende, hvor han sad, selv om det franske folk ved valget kort efter majdagene bekræftede, at det støttede det bestående samfund, havde majbevægelsen dog vist, at systemet lod sig ryste.

Så let gik det ikke

Men på lidt længere sigt erkendte betydelige dele af 'det nye venstre', at statsapparatet var så stærkt, at spontane demonstrationer og strejker ikke var tilstrækkelige til at omstyrte det. Dele af 'det nye venstre' begyndte at forstå, at organisation var nødvendig, og deraf voksede forståelse blandt mange for, at denne organisation måtte tage form at et ledende kommunistisk parti.

Tegning: Per Johan Svendsen.

Opblomstringen af en række vesteuropæiske ml-partier i begyndelsen af 70'erne var således på én gang et fremskridt i forhold til den spontaneistiske oprørsbølge i årene forud og udtryk for, at '68-oprøret var gået ind i en defensiv fase. Og kombinationen af disse to faktorer gjorde det lettere at sluge nogle af de kameler, den 'gamle' ml-bevægelse havde med i lasten: Stalin, Albanien, KOMINTERN-traditionen. Derfor blev det bredt 'maoistiske' i en periode fortrængt af den klassiske marxisme-leninisme.

Derfor fik KAPs forgænger, Kommunistisk Forbund Marxister-Leninister, sit opsving. Derfor kunne der ud af '68-oprørets mest ægtefødte danske parti, VS, skille sig en fraktion, der kaldte sig Leninisterne, og som i begyndelsen af 70'erne ligefrem kom til at dominere moderpartiet.

Maoismen kræver selvstændighed

Det var så givet det traditionelle marxistisk-leninistiske grundlag, der førte til, at KFML kunne

danne KAP i 1976. Men det var den 'maoistiske' inspiration, der immuniserede det over for den abstrakte teoretiseringen, som fulgte med den marxistisk-leninistiske arv, efterhånden som det umiddelbare ideologiske opgør med sovjetudgaven af marxismen-leninismen kom på afstand. Og med den 'maoistiske' inspiration menes begribsen af, at det kommunistiske parti selvstændigt måtte udvikle sin teori og praksis ud fra de betingelser, det virkede under, og at det måtte forholde sig kritisk til den tradition, det bekendte sig til.

Denne bestræbelse på at løse modsætningen mellem de to indtil da ikke samarbejdede elementer i partiets grundlag, den traditionelle marxisme-leninisme og 'maoismen' kom imidlertid til at koste dyrt, samtidig med at det reddede partiets liv. For i og med partiet satte ind med denne 'samarbejdning', blev der sat spørgsmålstejn ved 'klodser', som hidtil havde været uanfægtede, og som for mange af partiets medlemmer hver for sig havde udgjort bevæggrunden for at blive partimedlemmer.

Opgøret med dogmatisk arvegods - især Stalin-tiden og KOM-INTERN-traditionen - fik i kombination med kritikken af den staliniske albanske partilinie en del medlemmer til at forlade partiet og danne DKP(ml), mens opgøret med den moraliserende side af 'maoismen' og derved også den næsegruse beundring for kulturrevolutionen fik andre til at forlade partiet, hvoraf de fleste blev politisk passive.

Levende, lille, dansk

Men samtidig befordrede begge opgør, der i positiv forstand placerede partiet som et dansk parti med en dansk socialisme som mål, at partiet ikke gik i opløsning, men formåede at overleve og dermed ikke kom til at dele skæbne med så mange andre ml-partier, der siden midten af 70'erne er gået nedenom og hjem.

I forbindelse med disse betragtninger er det imidlertid nødvendigt at understrege, at selv om opgøret med dogmatismen og den moraliserende side af '68-maoismen er den altafgørende grund til partiets overlevelse, kan partiets tilbagegang ikke alene forklares ud fra dette opgør. Højredrejningen i 80'erne, der igen har en masse årsager, som ikke hører til denne artikels emne, har spillet en væsentlig rolle. Men havde partiet ikke taget de nævnte opgør i tide, ville højrevinden have blæst det omkuld eller i det mindste gjort det til en sekterisk parodi á la DKP(ml).

Spørgsmålet er så, om partiets overlevelse blot kan forstås ud fra, at det formåede at 'kombinere' de gode sider af marxismen-leninismen med de gode sider af 'maoismen'?

Svaret er et både-og. Når de to sider her er blevet adskilt af analytiske grunde, hænger det sammen med, at den kommunistiske politik og dennes teoretiske grundlag rent faktisk, historisk, har udviklet sig gennem denne modsætning siden de første spåde ml-forsøg i midten af 1960'erne. I sit væsen har der imidlertid været tale om en kvalitativt ny forståelse for, hvad der må være et kommunistisk partis teoretiske

grundlag og praktiske politik, set i lyset af de erfaringer, som er gjort såvel inden for den 'gamle' marxistisk-leninistiske tradition som inden for den 'nye' maoistiske.

Kulturrevolutionen set på tidsafstand

De teoretiske og praktiske konsekvenser af denne forståelse må så ses i forhold til den klassekampsvirkelighed, der præger verden og vort eget land i slutningen af det 20. århundrede.

Det blev i starten af denne artikel nævnt, at i og for sig stod den marxistisk-leninistiske bevægelse - globalt betraget - stærkest i 60'erne, da den stod svagest i Vesten. Mens den herefter udviklede sig i Vesten, svækkedes den imidlertid globalt. Ikke mindst Kulturrevolutionen, der i Vesten virkede styrkende og inspirerende, afskallede de fleste af de store asiatiske partier, der oprindeligt sympatiserede med den kinesiske linie. Disse partier var aldeles ikke indstillede på at acceptere kulturrevolutionære omvæltninger i deres egne samfund eller inden for deres egne partier.

I midten af 70'erne kom det så tilmed så vidt, at det kinesiske parti selv tog afstand fra Kulturrevolutionen. Dermed var en væsentlig inspirationskilde for den vestlige 'maoisme' fordømt af de regerende i Kulturrevolutionens eget land.

Selv om de vestlige maoister ikke fulgte den kinesiske kovenning, måtte de dog sande, at Kulturrevolutionen ikke havde været den herlige og frigørende fort-

sættelse af klassekampen, som de havde troet.

Forbilleder smuldrer

Men samtidig betød det kraftige kinesiske lineskift, der også indebar en afstandtagen fra væsentlige kommunistiske principper, som maoisterne agtede at fastholde, at maoisternes væsentligste globale forbillede smuldrerede.

ML-partierne kom således ikke alene til at slås mod 80'ernes vestlige højredrejning, men også mod opgivelsen af centrale maoistiske politikker i maoismens eget hjemland. Dette medførte, at ml-partierne fra at tilhøre noget, der i det mindste lignede en ny Internationale, endte som marginalpartier med en særdeles beskeden international kontaktflade og uden et bestemt socialistiske samfund som forbillede.

KAP's maoisme

I denne ekstremt defensive situation har KAP erkendt, at hovedopgaven er at forsvare den dialektiske materialisme, at fastholde den revolutionære strategi med vægt på kampen mod reformismen og revisionismen, at fastholde en konsekvent antiimperialistisk linie, at uddybe og propangandere forståelsen for klassekampens fortsættelse under socialismen og forståelsen for partiets nødvendighed i kampen for socialismen, uden at partiet dermed forestiller sig som et monolitisk statsparti i en socialistisk étpartistat.

At indtage disse grundstand-

punkter er hverken komintern'sk, kinesisk eller kulturrevolutionært utopistisk. Det er maoistisk - uden gåseøjne -, forstået som en selvstændig udvikling og konsolidering af marxismen-leninismen.

Samtidig er standpunkterne udviklet på grundlag af de klassekampserfaringer - globalt som nationalt -, som ikke alene de sidste årtier har afkastet, men som hele den internationale arbejderbevægelses historie har afkastet. Erkendelsen siden 60'erne af, at der rent faktisk ikke er blevet skabt det socialistiske verdenssystem, man mente var under opbygning i midten af 50'erne, men at opbygningen af socialismen tværtimod har vist sig så vanskelig og kompliceret, at den rent faktisk endnu ikke er lykkedes i noget land, er idag grundlaget for ml-bevægelsens teori og praksis.

Det er naturligvis ikke en indsigt, der afføder jubel og umiddelbar begejstring. På den anden side er det en indsigt, som placerer os i virkelighedens verden og dermed befrier os fra de skuffelser, der opstår, når drømmebilleder går i opløsning.

Verdenshistoriens største omvæltning tager tid

En stor del af venstrefløjens nedtur og kasten-sig-i-armene på

reformismen hænger sammen med, at drømmebilledene viste sig at være falske. KAP har valgt at se på 'forbilleder' med skepsis, samtidig med at vi har indset, at der egentlig ikke er noget ejendommeligt i, at verdenshistoriens største omvæltning, overgangen fra kapitalismen til kommunismen, fra klasesamfundet til det klasseløse samfund, tager mere end årtier.

KAP har gjort op med den 'gamle' marxisme-leninismes mekanicisme, forestillingen om den automatiske vej til socialismen og med den kulturrevolutionære 'maoisme', der forestillede sig, at man kunne nå kommunismen ved at hive sig selv op ved hårene. Og det skaber mulighederne for en fremtidig indgriben i klassekampen, når de globale og de nationale modsætninger skærpes og skaber betingelserne for en sådan indgriben.

Den maoistiske bevægelse er idag en svag bevægelse - internationalt som herhjemme. Men eftersom den tager sit udgangspunkt i en indsigt i virkeligheden, i klassekampens sejhed og i historiens langsommelighed, er den tusindfold stærkere end de kvantitativt mange, som pendler mellem reformismen og borgerligheden eller mellem anarkismen og utopismen i håb om, at man enten via opportunismen eller ved hjælp af de gode viljer kan skyde genvej til socialismen.

Hvor fører Kinas økonomiske reformer hen ?

Af Tage Vosbein, mag.art. sinologi.

Den 5. august sidste år åbnedes officielt Kinas første børser i storbyen Shenyang i det nordøstlige Kina. Formålet er at "gøre det muligt for folk med et akut behov for kontanter, at sælge deres værdipapirer"(1). Og det ser ud til at formen for transaktioner er planlagt meget bredt:

"...sælgere og købere kan handle til de faste noteringer, selv afgive bud eller handle frit med hinanden" (2).

Så grundstenen til et egentligt kapitalmarked må siges at være lagt. Fire andre storbyer - Wuhan, Chongqing, Canton og Changzhou - har startet lignende forsøg, og også Shanghai har 'genåbnet' sin gamle børser. Forretningen siges at gå strygende.

Et par dage tidligere, også i Shenyang, blev den første officielle virksomhedskonkurs en realitet, da en kollektiv virksomhed med 72 ansatte blev lukket på basis af et lokalt forsøg med et 'konkurs-reglement'(3). Nogle af de ansatte blev der arrangeret andet arbejde for, men en del af dem fik den tvivlsomme ære at blive det nye Kinas første eksempel på "åben arbejdsløshed". Samtidig indføres der på nationalt

plan nye kontraktssystemer for ansættelse ved statsejede industrier:

"For fremtiden vil (disse)annoncere ledige pladser for nye arbejdere, og rekruttere dem som har vist sig kvalificerede fysisk og moralsk. På denne måde vil arbejdere kunne finde de job de ønsker ved at gå til en eksamen, og virksomhederne vil være i stand til at ansætte dem de har mest brug for." (4)

Der etableres en begrænset arbejdsløshedsunderstøttelse og indføres regler for fyring af arbejdere. Så der er altså også et arbejdsmarked på vej i Kina.

Vellykket reformisme med folkelig opbakning

Forsøget på at etablere markeder for kapital og arbejde er de mest ekstreme eksempler på den meget gennemgribende omlægning af det økonomiske system, som har fundet sted i Kina siden 1978. Disse tiltag befinder sig stadig på forsøgsstadiet og det er for tidligt at sige noget om, hvad der i den sidste ende vil komme ud af dem. For eksempel har Ungarn haft

en konkurslovgivning siden 1968 uden af det har haft nogen synlig betydning. Men på andre områder er reformerne gennemført. Det gælder først og fremmest inden for landbruget, hvor Folkekommu-ne-systemet officielt er blevet afskaffet og hvor bønderne nu i mange år har dyrket jorden under personlige ansvarssystemer. Og inden for industrien er der også sket en del, selv om det har vist sig betydelig vanskeligere at få reformerne til at slå rod på dette område.

Der kan diskuteres frem og tilbage om, hvor dybt ændringerne egentlig rækker, og om hvor permanente de vil være, men én ting er der ingen tvivl om - begrebet 'reformisme' har i dagens Kina ikke blot fået fjernet tidligere tiders odieuse klang, det er blevet selve nøgleordet for den udvikling, som er i gang. Hvad enten man kan lide det eller ej, så er Kinas nye økonomiske reformatorer gået hen og blevet den mest dynamiske og fremadskuende gruppe i samfundet, det er dem, der har visionerne, og deres modstandere (bestående af en blanding af bureaukrater, dogmatikere og tidligere kulturrevolutionære) kan tydeligvis kun præstere en rent defensiv modstrategi.

Og reformerne har uden tvivl en stærk folkelig opbakning. De økonomiske resultater, som er opnået efter Maos død har overbevist flertallet om rigtigheden i kursændringen. Jeg skal ikke her gå i detaljer med tal og vækstprocenter(5), men som et af de mest slående eksempler kan nævnes kornproduktionen. Da man i 1978-79 satte gang i landbrugsreformerne blev det af mange forudset, at nu ville alle koncentrere

sig om givtige industriafrøder (f.eks. tobak, sukkerrør, oliefrø) og ignorere den grundlæggende kornproduktion. Men kritikerne blev gjort til skamme, væksten inden for kornproduktionen har været høj - trods problemer enkelte år - og Kina er i reformperioden gået hen og blevet korneksportør når regnskabet gøres op.

Hvad er forskellen til Østeuropas reformer?

På mange måder er det jo ikke noget nyt vi ser ske i Kina. Langt de fleste af reformerne har forløbere i de østeuropæiske lande, og kineserne vedgår da også åbenlyst denne arv. Men der er i alle tilfælde tre områder, hvor de kinesiske reformer adskiller sig fra forgængernes. Indførelsen af ansvarssystemet i landbruget er det første eksempel på, at en vellykket kollektivisering er blevet efterfulgt af en mindst ligeså vellykket afkollektivisering(6). Dernæst må nævnes den seneste tids store succes med industrialisering på landet, en udvikling som er i færd med at skabe en dynamisk og fleksibel sektor i den kinesiske industristruktur, som ikke har noget sigestykke i Østeuropa og Sovjet. Og endelig må fremhæves selve den konsekvens og kontinuitet, som har præget reformprocessen i Kina. Medens økonomiske reformer i Østeuropa og især i Sovjet har været en udvikling præget af to skridt frem og et til tre tilbage, så har de kinesiske reformatorer nu været toneangivende i næsten 10 år.

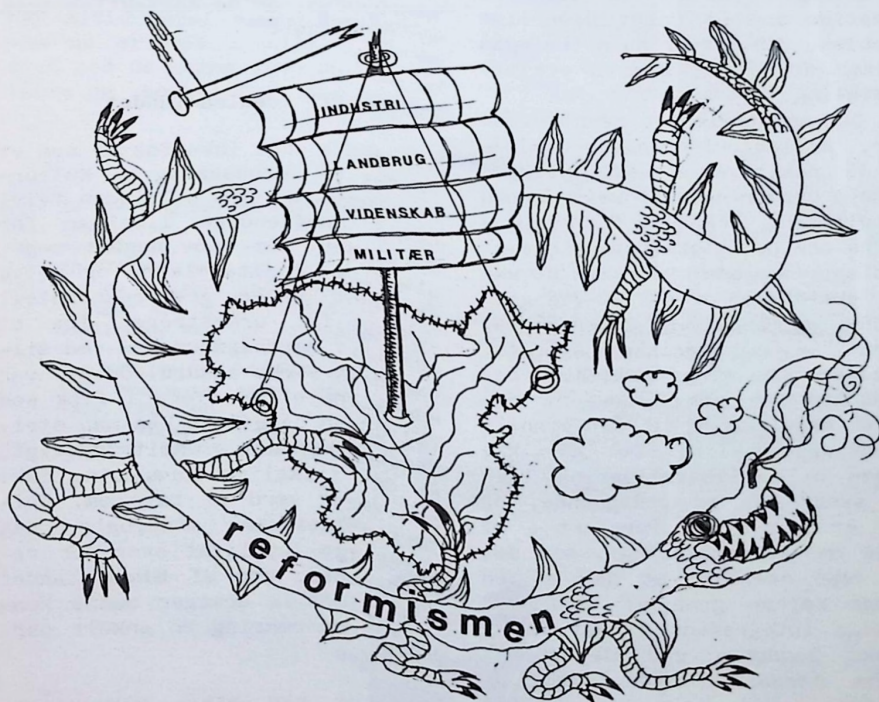
Fortidens betydning for reformerne

Under et studiebesøg i Kina i slutningen af 1984 spurgte jeg en fremtrædende kinesisk reform-økonom om man dog ikke kunne sige, at Kulturrevolutionen trods alt havde haft nogen positiv betydning, og jeg fik da også standardsvaret: "Jo, den viste os, at den vej man var slået ind på var helt ufremkommelig". Altså Kulturrevolutionen som rent negativt lærestykke.

Men når man ser på de oven-

nævnte områder, hvor Kinas reformer udmærker sig ved at lykkes hvor østeuropæernes gik i stå, så er det fristende at søge årsagen i den specielle udvikling, som Kina har været igennem - kollektivisering med folkelig opbakning og 'kulturrevolutionært' opgør med parti-bureaukratiet.

Lad os tage det sidste først. Økonomiske reformer i Østeuropa er som oftest kørt fast i bureaukratiets modstand. Hvis reformerne konsekvent gennemføres vil meget store dele af parti-/statsbureaukratiet miste eksistensbe-

Tegning: Per Johan Svendsen

rettigelse og indflydelse, så der er ikke noget mærkeligt i at de modarbejder reformforsøgene både passivt og aktivt. I Kina blev dette bureaukrati fundamentalt svækket under Kulturrevolutionen. Og eftertidens personrehabiliteringer har ikke formået (og nok heller ikke haft til hensigt) at genskabe deres prestige og indflydelse. Det politiske tomrum, som Kulturrevolutionen efterlod, gjorde det muligt for reformatorerne at etablere sig på højeste niveau, og der er ikke megen tvivl om at en del af årsagen til reformernes hurtige succes kan findes her. Nogen vil utvivlsomt se Partiets svækkede prestige som et meget alvorligt problem, men det er nu altså også muligt at se det som en positiv udvikling.

Det andet element nævnt ovenfor, kollektiviseringens vedvarende positive effekt, overses ofte i vurderingen af reformernes resultater. Nok er folkekommunerne som politisk instans blevet nedlagt, men som økonomisk struktur eksisterer de til en vis grad endnu, og mange ting tyder på, at denne organisatoriske struktur plus en ikke ringe kollektiv bevidsthed hos mange bønder, har været medvirkende til den stabile landbrugsudvikling. Det er ikke nogen blind liberalisering, der er sket. Den er vidtgående, og der er ikke noget forgjort i at tale om 'privatisering', men det må ikke overses, at der er en langt højere grad af samfundsmæssig integration i det kinesiske landbrug end de fleste andre steder - både i i- og u-lande.

Dette viser sig også på det område, som vi kan kalde landsby-

industrialisering. Den eksplosive vækst de sidste par år i små industrier i landsbyer og markedsbyer baserer sig direkte på en udvikling, som startede med Det Store Spring Fremad og som fortsatte under 'de ti mørke år' fra 1966-76. En af de mere succesrige foranstaltninger under 'Fire-bandens' herredømme var netop en satsning på udvikling af Folkedommeneindustrierne, de samme virksomheder, som nu blomstrer under reformerne.

Og det er interessant, at både med hensyn til den almindelige landbrugsproduktion og hvad angår små-industrierne, så er det i de mest udviklede områder, omkring storbyerne, at de kollektive træk er tydeligst.

Farvel til idealsamfundet

Alt dette skal ikke forstås som et forsøg på renavskning af Kulturrevolutionen, som helt uden tvivl betød unødvendige lidelser for millioner. Der blev begået meget alvorlige fejltagelser, og selve forsøget på en græsrodsstrategi omhyggeligt orkestreret fra et urørligt magtcentrum kan ved tilbageblik virke absurd. Om det var Mao alene eller flere i flok som røg ud ad tangenten kan man strides om, men det er helt tydeligt, at den folkelige forankring ikke har været værd at tale om. Kulturrevolutionen misbrugte den folkelige loyalitet over for revolutionen, som af blandt andet traditionelle årsager kunne koncentrerer omkring en enkelt person: Mao.

FORMÅLET MED disse kommentarer til de økonomiske reformer er at

forsøge at fastholde et historisk perspektiv, som måske vil kunne dæmme lidt op for en ukritisk accept af alt, hvad man nu får fortalt fra Kina. Der er mange problemer også i dagens Kina, også megen uretfærdighed og ulighed. Så længe det fremad, så alle får det lidt - og nogle meget - bedre, så længe kan der tages let på ulighedens problem. Men der er ingen grund til at tro, at en sådan tilstand vil vare evigt, og selv om klassekamp nærmest er afskaffet per dekret, så er der ingen tvivl om, at der findes klasseforskelle i Kina - og om, at de er voksende i disse år.

Kinas udvikling i nyere tid har altid rejst mange spørgsmål, men nu er det i alle tilfælde slut med de nemme svar om kapitalisme og socialisme. Jeg er ikke

i tvivl om, at der er folk, som med klassikerne i hånden vil kunne bevise Kinas grundlæggende socialistiske såvel som kapitalistiske karakter. På en eller anden måde er det bare ikke så interessant længere. Udviklingen har overhalet dogmatikken, og svaret på, hvad der er socialisme i fremtidens Kina hænger mere og mere sammen med overvejelser om hvad der egentligt foregår hos os selv. Vi har haft høj-industriell kapitalisme i generationer, men det ville vel være synd at sige, at der er særlig megen klarhed om hvordan samfundet hinsides kapitalismen skal se ud.

Kinas vellykkede reformisme tvinger os én gang for alle hjem hos os selv, det nødvendige er at overveje egne visioner og realiteter.

Noter:

- (1). BR (Beijing Review) 33/1986, s. 6.
- (2). Sammensteds.
- (3). BR 33/1986, side 5-6.
- (4). BR 37/1986, side 16-17.
- (5). Der er uenighed blandt de lærde om årsager til og konsekvenser af udviklingen, men der er næppe nogen som sætter spørgsmålstegn ved, at der faktisk har fundet en exceptionel økonomisk vækst sted siden 1978. For en officiel kinesisk fremstilling se f.eks. Beijing Review 39 (1986), side 18 ff: Zhang

Zhongji, End of turmoil brings economic growth.

- (6). På trods af den megen kritik af perioder som Det Store Spring Fremad i 1958-61 og Kulturrevolutionen i 1966-76, er der ikke mange, som sætter spørgsmålstegn ved, at kollektivering generelt var vellykket, kunne fremvise imponerende økonomiske resultater, og havde folkelig opbakning langt hen ad vejen.

Hvilket parti ?

KT HAR kigget lidt
gøre. Det er ganske lærer
Vi har plukket nogle
politisk årvågne læsere
logisk at udlede: Hv
måske er de fælder. Præn
til partierne; kort sagt
Vi bringer et nyt sæt
side 31, men skriv nu di

1. Effektivisering, omprioriteringer og modernisering af den offentlige sektor -
2. Grønne skove, musik og fodbold:
- kampen mod nitratforureningen af drik-
kevandet må føre til en radikal omlægning af
produktions- og dyrkningsmetoder i landbruget
3. EF må i forhold til USA og Japan arbejde for aftaler,
der skaber ro på valutamarkederne, letter international
kreditgivning og fjerner skjulte handelsbarrierer.
4. - at menighedsrådene får den højeste grad af frihed
og selvbestemmelse, - at de folkevalgte kirkelige
råd tillægges fuldt økonomisk ansvar inden for de
rammer, det kommunale fællesskab muliggør,
5. Energiforskningen skal følges op ved et tæt samarbejde
med dansk industri vedrørende produktudvikling og
markedsføring til udnyttelse af vækstmulighederne.
6. - at etablere en reel lokal
brugerrepræsentation i elsektoren.
7. Vi vil fjerne de sygdomsskabende faktorer i arbejds-,
bolig-, trafik-, familie-, uddannelses- og fritids- miljøet
og fremme sundheden i alle befolkningsgrupper.
8. Der gennemføres en virksomhedsskatteordning
med henblik på bedre investeringsmuligheder.
9. Vi skal omlægge og begrænse motortrafikken, skabe
lys, luft og friarealer og forbedre og modernisere
boligerne. - Saneringspolitikken må afløses af
en byfornyelsespolitik.

alle folketingspartiernes programmer. Det burde alle vælgere
 læsning. Det er utroligt, så meget godt, de vil, allesammen.
 der fra programmerne, stort og småt, og inviterer vore
 til at gætte - undskyld, selvfølgelig gætter vi ikke - altså til
 liket parti? Nogle af programpunkterne er vel indlysende, eller
 derne består dels i styrket selvtillid, dels i bestyrket mistillid
 denne lille øvelse bærer lønnen i sig selv.
 opluk i næste KT. Løsningerne på dette nummers findes på
 egne svar ned, før du kigger, ikke?

10. - genskabelse af fagbevægelsen som
kamporganisation.
 11. - at så meget som muligt afgøres
i lokalområderne.
 12. Vi ønsker en kraftig decentralisering og
et mere direkte folkestyre. Beslutninger skal
først og fremmest træffes direkte af de
mennesker, der bliver berørt af dem.
 13. Hybridnettet kan sammen med andre teknologiske
nyskabelser blive af stor værdi for en mere
decentral samfundsudvikling. Derfor bør der
gennem udligning af tilslutningsafgifter m.v. sikres
en ligestilling mellem store og små bysamfund.
 14. Fjernelse af classeskel: Akademikerjob er
ikke "finere" end andre former for
beskæftigelse.
 15. Vi bygger på overbevisningen om, at mennesker
er ligeværdige og forskellige.
 16. - at jord overgår til samfundseje og på
lejevilkår stilles til borgernes rådighed.
- Og så to af de helt geniale:*
17. Vi ønsker en udbygning af indenrigsflyvningen,
hvor der er et befolknings- og erhvervsmæssigt
grundlag til stede.
 18. Taxaer bør motiveres til at fylde op med
passagerer med forskellige
bestemmelsessteder.

Jinggang bjerget genbestaget – et digt af Mao Zedong

Mao skrev dette digt i 1965 under den socialistiske skolingskampagne, en forløber for kulturrevolutionen. I 1927 havde Mao med kun 1000 mand, på flugt fra Guomindang tropperne, gjort Jinggang bjergområdet til en vigtig base, hvor den berømte 4. armé blev grundlagt året efter.

水調歌頭 一九六五年訪井岡山

Lange har jeg ønsket at række efter skyerne,
og endnu engang bestiger jeg Jinggang bjerget.
Milevidt rejst til vort gamle tilholdssted
ser jeg nye udsigter afløse de gamle.
Overalt synger drosler, svalerne danser,
bække pibler frem,
og vejen stiger mod himlen.
Er vi først forbi Huangyangjie,
kræver ingen farlige steder et blik.

久蓄凌云志
重上井冈山
千里来寻故地
到处莺歌燕舞
更有流水潺湲
高树入云端
过了黄洋界
险处不须看

Vind og torden raser,
faner og bannere vajer,
hvorend mennesker lever.
Otteogtredive år er svundet
som et fingerknips i tiden.
Vi kan gribe månen i den Niende Himmel,
fange skildpadden i de Fem Favnes dyb,
og vende tilbage med latter og sejrssange.
Intet er svært i denne verden,
for den som vover at storme højderne.

風雷動
旌旗奮
定坐寨
三十八年過去
可上九天攬月
可下五洋捉鯨
談笑凱歌還
世上無難事
只有肯登攀

Klassekampsudviklingen i 80'erne

På SIT syvende landsmøde 4.-5. oktober 1986 vedtog Kommunistisk Arbejderparti blandt andet en politisk resolution om klassekampsudviklingen i 80'erne.

Baggrunden for denne vedtagelse er afmatningen i klassekampen, højredrejningen i samfundet og den manglende opslutning om KAP.

KAP's landsmøde vil med sin politiske resolution dels give et bud på en analyse af årsagerne til disse fænomener og nogle overordnede retningslinier for, hvordan partiet skal arbejde og helst blive styrket i denne trængte situation.

FØLGENDE UDDRAG af resolutionen gengiver det centrale i den overordnede tankegang:

"...

ALLEREDE VALGRESULTATET i 1979 viste, at det var vanskeligt at opnå den store tilslutning til partiet. Samtidig skete der en yderligere afmatning af klassekampen, der begrænsede partiets muligheder i massearbejdet. Frustrationen over udviklingen førte til demobilisering.

UDVIKLINGEN AF KLASSESTRUKTUREN

Partiet har ikke eller kun sporadisk formået at analysere årsagerne til og den specifikke karakter af 80'ernes højredrejning.

Landsmødet har diskuteret disse årsager og har indtil nu opsummeret følgende:

Vi er i disse år vidne til en hastig skærpelse af modsætningen mellem produktionens samfundsmæssige karakter og den private tilegnelse af produktet. Denne skærpelse er resultatet af en hurtig udvikling af arbejdsdelingen. Denne arbejdsdeling fører på den ene side til, at lønarbejderklassen grundlæggende set bliver mere

ensartet, samtidig med at den på den anden side bliver mere differentieret. Det er differentieringen, som for tiden præger arbejderklassens bevidsthed. Man skaffer sig forbedrede levevilkår på bekostning af hinanden, man sikrer sig individuelt frynsegoder, skaffer sig lånte forbrugsfjer gennem afbetalingsordninger og fanges ind af lokale fedterøvssystemer, tilløb til OD-ordninger og småspekulationer i værdipapirer. Samtidig marginaliseres visse grupper af arbejderklassen som følge af arbejdsløsheden. Omstruktureringen indenfor borgerskabet - hvor den stats- og fagbureaukratiske fraktion har tiltaget sig større magt på bekostning af den private fraktion - præger også arbejderklassens bevidsthed. Selvom det i den private form for kapitalisme er sløret, at arbejderen leverer et ubetalt merarbejde til kapitalisten, så er det synligt, at produktionsmidlerne ejes af kapitalister, og at produktionen drives for profittens skyld.

Men hvad der i den private form for kapitalisme er synligt er til gengæld sløret i den

stats- og fagbureaukratiske form for kapitalisme. Her fremtræder det som om, det er 'hele folket', som ejer produktionsmidlerne. Alt dette fører til en atomisering af arbejderklassens bevidsthed og til en skærpelse af modsætningerne indenfor arbejderklassen.

I grunden har denne udvikling stået på i årtier. Men først i dette årti har den for alvor fået som konsekvens, at klassebevidstheden er blevet så svækket, at selv den elementære tradeunionistiske bevidsthed er smuldrende.

Fra tid til anden - som for eksempel ved påske-protestbevægelsen og -strejkerne i 1985 - slår den modsatgående tendens i udviklingen af arbejderklassen spontant igennem og manifesterer den samlede lønarbejderbevidsthed, som latent er til stede og objektivt styrkes af udviklingen.

DEN POLITISKE UDVIKLING

EN AFGØRENDE forudsætning for, at atomiseringen alligevel dominerer over den samlede klasseholdning, er, at Socialdemokratiet på én og samme tid har haft held med at konsolidere reformismen og umiddelbart har spillet fallit som administrator af statsmonopolkapitalismen. Socialdemokratiet står i bevidstheden for den statslige 'socialistiske' løsningsmodel, og dets fallit har - i hvert fald midlertidigt - givet de åbne højrekræfter vind i sejlene. Men samtidig betyder reformismens fortsat faste greb om de mere politisk bevidste dele af arbejderklassen, at disse trods alt kun kan se en løsning på de overgreb, den borgerlige regering gennemfører, i en genindsættelse

af den socialdemokratiske administration.

En medvirkende årsag til, at 'arbejderregerings'tanken kan blive så udbredt, er, at det, der i 70'erne kaldtes 'den revolutionære venstrefløj' næsten er udraderet.

For store dele af venstrefløjen førte dens nederlag til, at mange blev passive, at andre ikke længere så en omstyrtelse af det bestående som målet for deres virke (de røde realister), at store dele af ungdommen vendte venstrefløjen og overhovedet politisk ryggen, og at de tilbageblevne, der holdt den røde fane højt, yderligere isoleredes fra selv de dele af arbejderklassen, der anses for mest fremskredne.

Accepten af det bestående som den ubrydelige ramme for politisk virke og den dermed forbundne manglende tro på, at samfundet radikalt kan laves om, atomiserede det samfundskritiske politiske arbejde, som trods alt findes. På den ene side fortsatte en del mennesker med at arbejde med enkelt- sager enten i lokale grupper eller i løst organiserede, for den enkelte uforpligtende græsrodsbevægelser, og på den anden side blev den egentlige samlende politik i voksende omfang identificeret med det, der blev besluttet på det parlamentariske plan. I 80'erne er solidarisk forpligtende handlinger, der retter spydspidsen mod stat og kapital eller blot tenderer mod at gøre det, blevet stadig mere sjældne. På grund af den opsplittede klassebevidsthed forbindes enkeltsagskampene ikke med eller vokser over i klassebevidste kampe mod ondernes egentlige rod, kapitalismen og imperialismen.

HOVEDMODSÆTNINGEN MELLEM PARTIET OG ARBEJDERKLASSEN

DE I DE foregående afsnit opridsede klassemæssige og politiske udviklingstendenser har medført, at afstanden mellem det ledende kommunistiske parti og selv de mest klassebevidste dele af arbejderklassen, partiet selv er en del af og først og fremmest virker i forhold til, er blevet større og større. Denne afstand kommer i dag specifikt til udtryk i, at der ikke i de nævnte dele af klassen findes en bevidsthed om, at det er nødvendigt med en samlende ledelse af klassens kamp mod borgerskabet. Tværtimod findes der ligefrem en modvilje mod ledelse, selv mod militant faglig ledelse af den umiddelbare interessekamp. Det er klart, at under disse vilkår er forståelsen for nødvendigheden af en kommunistisk ledelse af klassens kamp mindre end lille.

Derfor går hovedmodsætningen mellem partiet og arbejderklassen mellem på den ene side en i stigende grad atomiseret arbejderklasse, hvis klassebevidsthed er yderst svag og derfor uden forståelse for nødvendigheden af revolutionær ledelse, og på den anden side et lille KAP med ringe indflydelse, der fastholder en revolutionær linie og dermed nødvendigheden af, at der findes et kommunistisk parti som ledende revolutionær kraft.

HOVEDOPGAVEN FOR KAP

DEN NETOP nævnte hovedmodsætning mellem partiet og arbejderklassen har som konsekvens, at partiet kun sporadisk er i stand til gen-

nem massearbejde at opfylde sin ledende rolle. Tværtimod befinder det sig i en så defensiv situation som parti, at det må sikre sin eksistens og konsolidere sig gennem et elementært arbejde for at udbrede forståelsen for det revolutionære partis nødvendighed.

Med et sådant udgangspunkt er partiets hovedopgave af propagandistisk karakter. Dermed menes, at partiet kollektivt og de enkelte medlemmer dér, hvor de har deres praksis, propaganderer partiets politik og samtidig propaganderer, at forudsætningen for, at denne politik kan vinde frem, er eksistensen og styrkelsen af det revolutionære kommunistiske parti.

Det må sikres, at linien i denne propagandistiske virksomhed er at udbrede partiets samlede politik for arbejderklassens kamp, vel vidende, at kun ved at markere partiets samlede profil, kan vi vinde de få, mest klassebevidste dele af arbejderklassen, som har eller efterhånden vil opleve behovet for en samlet revolutionær politik og ledelse.

En nødvendig forudsætning for, at en sådan propagandistisk praksis kan føre til resultater, er imidlertid, at partiet internt forvandles fra at være en mere eller mindre uforpligtende debatforening til at blive et kommunistisk arbejdende parti."

KORT OM:

Visionen om den færørske republik

DEN 16. JUNI sidste år døde 72 år gammel den vel nok mest markante politiske skikkelse i Færøernes efterkrigstidshistorie - Erlendur Patursson. Igennem fyrré år blev han - blandt andet gennem sit lederskab af det færørske republikanske parti- Tjóveldisflokken - nærmest et symbol på kampen for en selvstændig færørsk nation.

Kampen for en færørsk republik led et alvorligt tilbageslag ved etableringen af Hjemmestyreløven i 1948. Denne lov blev påtvunget færingerne af de danske myndigheder - på trods af, at færingerne ved en folkeafstemning to år tidligere havde forkastet Rigsfællesskabet. Patursson påpegede ubønhørligt de nationalt nedværdigende følger denne påtvungne lov medførte for det færørske folk. Godt nok blev der åbnet mulighed for, at en række sagsområder kunne overgå til færørske hænder, men fundamentale spørgsmål som udenrigspolitikken, ejendomsretten over råstofressourcerne samt statsborgerskabet forblev dansk. Tillige dikterede loven, at dansk på linie med færørsk sprog kunne bruges i offentlige forhold.

Mange havde nok håbet, at Hjemmestyreløven ville gøre færingerne mere uafhængige af dansk statsstøtte, som Patursson kaldte "en behagelig sovepude". Kun 6,4% af den danske statsstøtte går imidlertid til investeringsformål - de resterende 93,6% går til forbrug! Danmark havde i 1983 en bruttofaktorindtægt i forhold til Færøerne på mellem 714 og 1.072 mill. kroner. Sammenligner man disse tal med den danske stats udgifter til Færøerne (i 1982 ca. 456 mill. kr.), får man som slutresultat, at Danmark som helhed rigeligt får sine statsudgifter dækket af den indtægt, som det danske næringsliv får af sin eksport til Færøerne.

"Der findes andre livsformer end formynder-skab, og der er andre livsværdier end penge af

tvivlsom nytte", skrev Patursson. Han fastholdt visionen om en færørske republik og påpegede, at det første krav må være at erstatte Hjemmestyreløven med en fri færørske forfatning. Heri ligger den absolutte forudsætning for en lang række andre fundamentale ønskers opfyldelse - blandt andet disse:

1. Den fulde ejendomsret til og kontrol over landets naturressourcer i havet, på havbunden og i undergrunden.
2. At bare de som er født på Færøerne og deres børn får færørske hjemstavnshøjhedsrettigheder.
3. Eksklusiv ret for modersmålet.
4. Eget færørske pas.
5. Overtagelse af alle færørske udenrigsansluttende.
6. At være udenfor alle militæralliancer og mellemfolkelige konflikter.
7. At være fri for militærbaser.
8. At blive atomvåbenfri zone.
9. At opnå selvstændig repræsentation i Nordisk Råd.
10. At blive finansielt selvhjulpne.

HERI SÅ Erlendur Patursson en værdig løsning, ikke bare for færinger, men også for danskere - og for den sags skyld også for den nordiske solidaritet - så sandt som færinger udgør en af de nordiske nationer. Men han understregede igen og igen, at det hele i sidste instans bunder i det færørske folks livsvilje. Hans sidste skrift - som er refereret her oven for - hed

*"Aldrig kan et folk forgå
som ikke vil det selv"*

Steffen Stummann Hansen

Ozonfri zone.

Solen stiger støt
på sommerhimlen.

Nul solbadning.
Strålende sommer.
Skidt -
tænker jeg
og ser
skiltet.

Carsten Larsen

Spændende tankevækker

- En anmeldelse af
Torben Weinreich: *Galgefolket*
Høst&Søn, 1986

Forfatteren Torben Weinreich startede i kt nr. 1/82 en artikelserie, hvori han behandlede forholdet mellem sandhed, marxistisk videnskab og morallære.

Som kommunist definerer han den progressive kunst som virkelighedsformulerende. I dette perspektiv klargør han i flere artikler for hvordan kunst, der har som formål at udbrede bestemte politiske ideologier, benytter sig af løgne, skønmalierier og utopier. Han efterviser rigtigheden heraf i analyser af Mimis kulturforvaltning, socialdemokratiets kulturpolitik og de "socialistiske" regimers kulturpolitik.

I KT nr. 10 fra 1986 indledte Torben Weinreich en debat om utopier. Han råber vagt i gevær overfor KAP, idet han påpeger, hvor foruroligende det er, når kravet om utopitænkning med jævne mellemrum dukker op i det tomrum, som manglende politisk-videnskabelige studier har skabt.

GALGEFOLKET er en ungdomsbog, men dens budskab om utopiens konsekvens er værdifuld for enhver, der slås for sandheden.

DEN ER spændende!

Hjemme hos os, er den læst i ét stræk. Johan på 14 kunne dårligt få tid til frokost. Vi gamle, der nærmer os de 50, måtte tage de små nattetimer til hjælp.

Og så er det endda ikke gjort med trætheden dagen efter. Med sit krav til sandhed, melder den sig ofte i bevidstheden og stiller krav om revurdering og nytænkning. Det er godt at kunne snakke med andre bagefter. Karen på 18 sagde: "Det vil være smadrigt godt at læse den i en klasse".

Det er sagt til skræk og advarsel for dig, der helst ikke vil rode op i den orden, som det måske er lykkedes dig at skabe i

såvel din egen som socialismens historie.

HANDLINGEN udspiller sig i Tyrol midt i 30'erne, hvor en flok store drenge og en enkelt pige ved tilfældighedernes spil mødes på deres flugt fra frikårsfolks massakre på almindelige borgere, deriblandt deres forældre.

I deres angst tør de ikke søge støtte hos befolkningen omkring dem. De tvinges derfor til at klare sig selv og finder på en bjergskråning nogle hytter "Nellikedraget", omgivet af skov, langt fra alfarvej. Her slår de sig ned, og deres liv udvikler sig adskilt fra omverdenene, men

i stadig angst for og længsel mod det liv, de hver især kom fra.

Bogen er altså endnu et led i kæden af bøger, om hvordan børn klarer eller rettere sagt ikke klarer at leve isoleret fra omverdenen.

GALGEFOLKET er skrevet som dagbog. Drengen Frantz skriver den i al hemmelighed og skjuler den bag loftsbjælken i sin hytte. Det er sandhedens bog, som han påbegynder ca. tre måneder efter at de har slået sig ned på Nellikedraget. Den starter således:

"12. juni

Jeg skriver dette, fordi tiden nu er kommet, hvor det, der kaldes sandhed, ikke længere er sandhed, og hvor det, der kaldes løgn, ikke længere er løgn. Ordene har mistet deres værdi. Jeg tænker det ene, men skriver det andet. Blot ikke her.

I protokollen derimod står alle ordene tilbage fra dengang, vi blev enige om at skrive det hele ned. Det hed sig, at vi skulle have en historie. Og Historieskriveren blev mig. Det begyndte som et blegt billede af de store oplevelser og af glæden. Ingen ville idag kalde det den fuldstændige sandhed om det, der skete. Men dengang var virkeligheden dog virkelighed, og skriften kun en skygge af den. I dag er virkeligheden en skygge af skriften."

DEN FØRSTE løgn indfandt sig i protokollen en ganske almindelig dag, hvor Bernhard beordrede Frantz til at skrive:

"Sandheden er, at vi har det godt. Vi er frie og kan gøre, hvad vi vil."

Et par dage senere opstår det første skænderi om rimeligheden af den måde husene, der er af forskellig kvalitet og størrelse, er fordelt på. Løgnen skrives på Bernhards diktat:

"Altså er vi enige om, at vi bliver boende, som vi bor nu."

BERNHARD ER idealisten, der i nødens stund gerne deler sit brød med de andre, men som higer mod det fuldenndt frie og lykkelige samfund. Han udvikler en stil med at holde lange taler, hvor han beskriver dette fremtidssamfund der bygger på friheden, kun friheden. Hans magt bygger ikke på fysisk styrke, men på flertallets fascination af hans drømmeverden og hans overlegne argumentations-evne, også når det gælder løsning af almindelige praktiske spørgsmål. Han støttes af den fælles angst for verden omkring. Der ses ikke noget alternativ.

Vi kender det kun alt for godt. Diktaturet der "næsten" udvikler sig af sig selv, næret af de idealistiske dogmer og angsten for omverdenen. I begyndelsen synes løgnene uskyldige. Men efterhånden som problemerne i større og større målestok fornægtes, må historiebøgerne skrives om, billeder retoucheres, syndebukke fremskaffes. Til sidst er der ingen, der kan skelne sandhed fra løgn.

Vi kender det også i mindre målestok: ægteskabet, kammeratskabet, familien, arbejdspladsen osv. Hvornår lærer vi ikke at opstille dogmer for, hvad man kan, og idealistiske billeder for harmoni og lykke? Eller for den sags skyld: ikke at skabe dogmatiske billeder af partiet og dets rolle.

I VERDEN omkring børnene er det friherrerne, bjergbønderne og alle de fornede, der ikke længe kan stå imod det fascistiske drømmebillede om verdensriget. De samles i en stor hær, der bliver større og større for hver dag, der går. De myrder løs, og bliver frikendt.

Selv Frantz fascineres i starten af Bernhards drømmebillede og håber at få lov til at være med til at male det på væggen. Meget symbolsk bliver det netop omkring dette billede, som males på væggen i det største hus, at vendepunktet i den trods alt uskyldige udvikling udspilles.

En morgen er der malet et stort fremmedartet krybdyr midt i drømmebilledets solbeskinnede herlighed. Det modbydelige krybs længste ben er forsynet med fangarme, som omslutter huse og træer.

Ernst, der i starten vovede at tale Bernhard imod, men siden er blevet tavs og indesluttet er krybets skaber. Reaktionen er vild ophidselse og råb om straf over synderen. Da den første op-

hidselse har lagt sig, melder Ernst sig selv for at få mulighed for at forklare, hvorfor krybet blev malet. Ingen synes at forstå ham. De få, der gør tør intet sige. Synderen straffes med husarrest. Tidligere har stemningen været for lynchning. Husarresten er lige så meget en beskyttelse af ham mod mere vulgære afstraffelser, som han dog ikke undgår i længden. Hvornår har et samfund, der bygger på diktatur, ikke måttet finde sydebukke?

Men Bernhards magt er svækket, han har ikke længere fuld kontrol over udviklingen. Billedlig talt genskabes drømmebilledet på væggen aldrig. Der vedbliver at være en gråhvid plet på krybets plads.

Vinteren gennemleves i en stigende angst for verden omkring. Men denne følelse af fælles vilkår er ikke længere nok til at mane mistroen til hinanden i jorden. Uroen vokser og kan kun glemmes i efterhånden hyppigere og hyppigere æde- og drikkeorgier. Frygten og mistroen driver dem ud i det uundgåelige. Illu-

Ich schreibe dieses, weil nun die Zeit gekommen ist, wo das was man die Wahrheit nennt, keine Wahrheit mehr ist, und wo das was man eine Lüge nennt, keine Lüge mehr ist. Die Worte haben ihren Sinn verloren. Ich denke eines, schreibe aber was anderes. Bloss hier nicht. Im Protokoll dagegen stehen noch alle Worte aus der Zeit, wo wir uns einigten, alles niederzuschreiben. Es hiess, dass wir eine Geschichte haben sollten. Und der Geschichtschreiber...

Nej, bogen er hverken håndskrevet eller på tysk. Men den indledes med denne tekst...

sionen brister. Der er ingen vej tilbage til et rimeligt liv sammen.

Man vil sikkert undre sig over, hvordan de klarer vinteren rent materielt i de sneklædte bjerge. Jeg ved ikke om det er urealistisk, at en flok unge, der beruset af fremtidsvisionen knokler en lang sommer med jagt, fiskeri og træfældning, kan skaffe tilstrækkeligt forråd til vinteren. Det er jo også utroligt, hvilken kraft socialismen udløste i Sovjet, Kina osv. de første år. Egentlig er spørgsmålet underordnet i forhold til det centrale budskab i bogen.

SPROGET ER enkelt, fint nuanceret i sin umærkelige gliden fra udtryk som "vi gør" til "vi skal gøre" for at ende i konstateringen "der er valgt for os". Der er ingen tvivl om, at forfatteren kender spilllets psykologiske og historiske regler og mesterligt forstår at sætte det i scene inden for bogens begrænsede omfang, næsten som et puslespil, hvor alle brikker er afpasset til hinanden.

Men undertiden synes personer at være gjort af andet stof end kød og blod. Dette kommer måske klarest til udtryk i behandlingen af kønsrollerne og det kærlighedsforhold, der opstår mellem Frantz og Angelica. Personerne bliver ind imellem for meget marionetter i forfatterens kyndige hånd. Dagbogsformen er godt valgt, fordi man notorisk

oplever hændelser gennem den samme person, hvorved skildringens tørre form måske kan forsvares.

Egentlig er der ingen rigtige helte og ingen konsekvente skurke til stede. Bernhard er hverken ond eller impulsiv. I sit forsvar for lykkesamfundet tvinges han til at fornægte sandheden. I erkendelse af, at udviklingen løber fra ham, skyder han skylden fra sig men forsøger at forhindre de mest grufulde konsekvenser. Frantz, der gennemskuer løgnene og utopien som udyr, tager kun af og til kamp for sine synspunkter. Han appellerer snarere til en højere retfærdighed ved at skrive den "sande dagbog", og står iøvrigt ikke tilbage fra at planlægge et mord på sin rival i forholdet til Angelica.

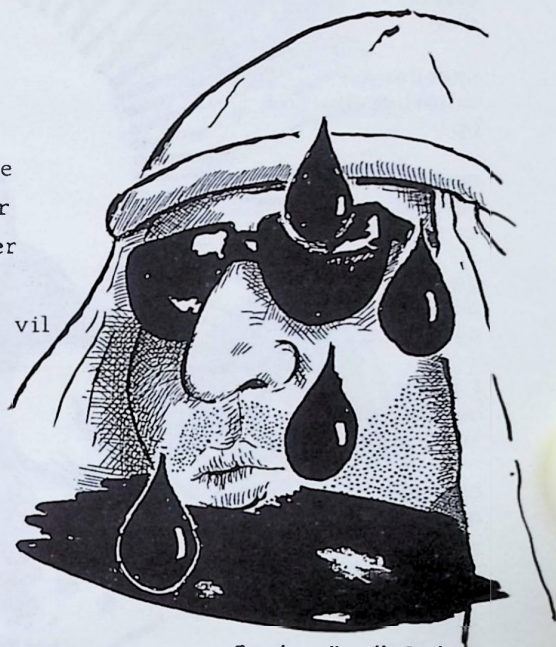
TIL SLUT melder spørgsmålet sig: Kunne livet på Nellikedraget have udviklet sig på grundlag af børnenes sammenhold om sandheden? Det kan ikke afvises som enkelttilfælde. Men generelt er sandheden, at når vi i årtusinder har ladet os forbløde af dogmer og politiske eller religiøse utopier, så skal der noget ganske særligt til, for at befolkninger anvender sig af sandheden i udviklingen af fremtiden.

Dette ganske særlige er det kommunistiske parti, der erkender grænsen mellem videnskab og utopi, og alene anvender den politisk-videnskabelige arbejdsmetode.

Anna Galster

Rejsebrev

Arafat sidder i strandkanten.
 Han stirrer ud over Middelhavets
 sølvglinsende bølger. På de
 mørke brilleglas ligger saltet
 som en tynd hinde. Længslen
 har forsiret ansigtet
 med ar. Det hænder at fingrene
 stryger ned over hagen. Så ler
 han vildt op mod vinden, råber
 at Fedayin er som skægstubbe;
 selvom man barberer dem væk, vil
 de vokse ud igen. Svalerne
 standser ved lyden. De
 dykker for at vise ham tegnet
 i deres kløftede halefjer.
 I det samme bider han
 hovedet af al skam, men dens
 slangekrop vrider
 sig krampagtigt i sandet, og
 skriver navnet Assad med varmt
 arabisk blod. Efter solnedgangens
 korte ildfest glider den røde
 halvmåne frem på himmelen.
 I hånden gløder cigarettens
 minaret, og gennem mørket
 forplantes en fjern
 torden til fingerspidserne.
 Bag ham står klippevæggen lodret.

Tegning: Henrik Stein

Festival

i søndagens
tolvte
time

speeder en
motorcykeltorso
op

med tanken
fuld af
kærlighed

gadedoren
åbnes
og gudinden

i læder
og sølvhjælm
træder ud

bestiger
det brølende
dyr

sammen
suser
de

gennem den
forbudte
bys

store
stilhed
intet

under
at gamle
damer

vælter
skrækslagne
bagover

fægtende
med spidse
paraplyer

omsider
når
de

betonslummens
opskræmte
udkant

ser bronzesolens
skarpe
stråler

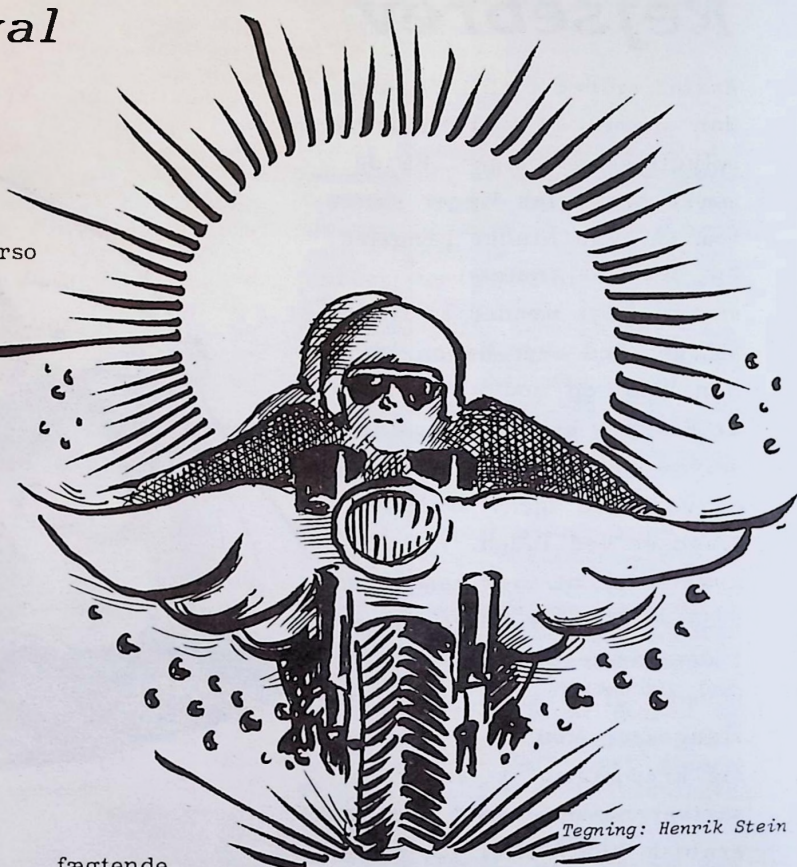
skære
vejene fri
af isen

ved med
sikkerhed
at det

eneste de
vil efterlade
her

er
hjulets
aftryk

i
asfaltens
azur.

Tegning: Henrik Stein

Søren W. Nielsen

Kommunistisk Tidsskrift 1986-årgangen:

★★★★★

★ ARBEJDERAVISEN

ARBEJDERAVISEN er et politisk ugeskrift udgivet af KAP. Det bringer kommentarer til og analyser af vigtige træk og tendenser i klassekampen. Et abonnement - som er gratis - kan fås ved henvendelse til KAP, Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. 01 152133.

★★★★★

LØSNING TIL "HVILKET PARTI":

- 1) SD; 2) SD; 3) SD; 4) SD; 5) SD; 6) SD; 7) SD; 8) SD; 9) SD;
10) SF; 11) VS; 12) De Grønne; 13) Venstre; 14) Fremskr.p.;
15) Konservative; 16) Radikale; 17) Konservative; 18) Fremskr.